

Data: 11 martie 2020

Subiect: Opinie privind modul de organizare a concursului pentru numirea a 4 membri CSM din rândul profesorilor de drept titulari

Adresată: Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului Republicii Moldova, e-mail: cji@parlament.md
Ministerul Justiției, e-mail: secretariat@justice.gov.md

Prezentată de: Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM, www.crjm.org), persoane de contact: Vladislav Gribincea (vladislav.gribincea@crjm.org)
Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE, www.ipre.md), persoane de contact: Iulian Rusu (iulian.rusu@ipre.md)

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL

Prezenta opinie se bazează pe modificările care au fost aduse [Legii nr. 947/1996](#) cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii prin [Legea nr. 193/2019](#), care a intrat în vigoare la 31 ianuarie 2020 și Opinia Comisiei de la Veneția [nr. 976/2019](#), publicată la 22 ianuarie 2020.

I. Context

1. Adoptarea modificărilor la Legea nr. 947/1996 cu privire la CSM

La 20 decembrie 2019, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea nr. 193/2019 de modificare a Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii. În urma modificărilor operate, componența, modul de formare a Consiliului Superior al Magistraturii și unele prevederi ce țin de contestarea hotărârilor CSM au fost modificate. Astfel, 5 membri sunt numiți de Parlament din rândul profesorilor de drept titulari, 7 membri sunt aleși din rândul judecătorilor de către Adunarea Generală a Judecătorilor, iar alți trei membri – Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul Justiției și Procurorul General – rămân în continuare membri de drept ai CSM, în virtutea prevederilor articolului 122 (2) din Constituție. Modificarea a intrat în vigoare la 31 ianuarie 2020.

Înainte de modificările operate de Legea nr. 193/2019, CSM-ul era compus din 6 membri judecători, 3 membri profesori de drept titulari și 3 membri din oficiu. Astfel, componența CSM a fost lărgită de la 12 la 15 membri, cu completarea a două poziții din partea profesorilor de drept titulari și a unei poziții din rândul judecătorilor.

La data intrării în vigoare a Legii nr. 193/2019, CSM-ul era format din 9 membri, 3 judecători din partea Curții Supreme de Justiție, 2 judecători din partea Curților de Apel, 1 judecător din partea judecătoriilor, un membru din partea profesorilor de drept titulari și 2 membri din oficiu – Ministrul Justiției și Procurorul General.

Ca urmare a măririi prin Legea 193/2019 a numărului membrilor CSM, actualul CSM nu este deliberativ. Conform art. 15 al Legii CSM, ședințele CSM sunt deliberative dacă la ele participă cel puțin 2/3 din membri (adică 10 membri). Din cele 15 funcții de membru al CSM, șase sunt în prezent vacante.

2. Opinia Comisiei de la Veneția

Opinia Comisiei de la Veneția nr. 976/2019, publicată la data de 22 ianuarie 2020 s-a referit în regim de urgență cu privire la prevederile Legii nr. 193/2019. Printre altele, Comisia de la Veneția s-a expus cu privire la mecanismul de numire a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari, accentuând următoarele:

- a. Mecanismul de numire a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari ar putea include formarea unei comisii apolitice în locul actualei Comisii juridice, numiri și imunități (para. 27);
- b. Alte autorități ar putea fi implicate în procesul de propunere a candidaților – Uniunea Avocaților sau Facultățile de drept ale Universităților (para. 27);
- c. Votul majorității deputaților pentru numirea în funcție a membrilor CSM din partea profesorilor titulari de drept nu este suficient. Numirea în funcție a membrilor CSM de către Parlamentar urma să aibă loc în baza unui consens larg politic, care să prevadă o majoritate calificată (2/3 din numărul de voturi) în Parlament, cu stabilirea unor prevederi de evitare a blocării numirii acestor membri (para. 26).

3. Lansarea procesului de numire a 4 membri din rândul profesorilor de drept titulari

La data de 5 februarie 2020, Comisia Juridică, numiri și imunități a Parlamentului a [lansat](#) etapa de depunere a dosarelor pentru candidați, aprobând și un [Regulament](#) de organizare și desfășurare a concursului.

La data de 20 februarie 2020 a fost [făcută publică](#) lista celor 18 candidați care și-au depus cererile și dosarele de participare la concurs. În termen de 5 zile de la publicarea dosarelor, orice persoană a avut posibilitate să se expună cu privire la candidați, inclusiv să ofere informații pertinente Comisiei Juridice, numiri și imunități a Parlamentului.

Între timp, Comisia Juridică, numiri și imunități a prelungit termenul de depunere a dosarelor până pe data de 3 martie 2020.

4. Etapele următoare ale procesului de numire a 4 membri din rândul profesorilor de drept titulari

În baza Regulamentului aprobat de Comisia Juridică, numiri și imunități, selecția membrilor CSM are loc în bază de punctaj oferit de către membrii Comisiei Juridice, fiind stabilite următoarele poziții de punctaj și valoarea minimă și maximă:

Nr.	Poziția de punctaj	Valoarea minimă și maximă
1.	Dosar (studii)	Doctor în drept – 2 puncte, doctor habilitat – 3 puncte
2.	Dosar (competență)	Experiență de profesor – de la 5 la 10 puncte
3.	Dosar (reputație)	De la 1 la 5 puncte
4.	Obiective urmate în calitate de membru CSM	De la 1 la 10 puncte
5.	Interviu (4 întrebări)	De la 1 la 3 puncte pentru fiecare întrebare

Evaluarea candidaților are loc în baza datelor din dosar, a obiectivelor propuse de candidat în calitate de membru al CSM și a răspunsurilor de la interviu.

Actualmente Comisia Juridică, numiri și imunități se află la etapa de pregătire a dosarelor candidaților pentru a fi examinate în cadrul interviului. Se pare că interviul va avea loc pe 13 martie 2020.

5. Recentele inițiative de modificare a Legii nr. 947/1996

Președintele Republicii Moldova a înaintat la data de 21 februarie 2020 o [inițiativă legislativă](#) de modificare a articolului 5 din Legea nr. 947/1996, prin care se propune excluderea restricțiilor cu privire la ocuparea funcției de președinte al CSM din rândurile membrilor CSM care nu sunt judecători, făcând referire la Opinia Comisiei de la Veneția nr. 976/2019, menționată mai sus. Această restricție a fost introdusă prin Legea 193/2019. Argumentarea de bază ține de ajustarea Legii nr. 947/1996 la recomandările Comisiei de la Veneția. Din păcate, inițiativa legislativă a Președintelui nu ia în calcul și alte recomandări ale Comisiei, inclusiv cele menționate în prezenta opinie. La 10 martie 2020 Parlamentul a aprobat proiectul de Lege în [prima lectură](#).

II. Carențele depistate în procesul de organizare a concursului de către Comisia juridică, numiri și imunități

1. Organul care propune Parlamentului numirea membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari

Procesul de numire a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari nu corespunde recomandărilor Comisiei de la Veneția ce țin de mecanismul de selecție (para. 27), în special faptul că membrii CSM din rândul profesorilor de drept titulari sunt selectați și propuși de către Comisie Parlamentului, **care este un organ politic**. Astfel, se pare că majoritatea membrilor Comisiei juridice sunt din partea majorității de guvernare. Pe de altă parte, deși

procesul de selecție are loc în baza unui punctaj oferit pe criteriile menționate mai sus, nu sunt stabilite careva restricții ce țin de **punctajul disproporționat** pentru unii candidați în raportul cu alții. Un decalaj evident între punctajul oferit de diferiți membri ai Comisiei Juridice în componența actuală a fost constatat atât la numirea Directorului CNA cât și în concursul pentru selectarea judecătorilor Curții Constituționale. Pe de altă parte, propunerea Comisiei Juridice este votată în plenul Parlamentului cu votul a cel puțin 51 de deputați. Acest fapt asigură un control politic total asupra procesului de numire de către Parlament a membrilor CSM.

2. Verificarea integrității candidaților pentru funcția de membru al CSM din rândul profesorilor de drept titulari

Deși Regulamentul concursului prevede depunerea la dosarul de concurs și a declarației de avere și interese, iar cerința de reputație ireproșabilă este inclusă pentru candidați, mecanismul de verificare a integrității și a reputației **este redus**. Astfel, membrii Comisiei consultă declarația de avere și interese și stabilesc în baza propriei convingeri care este nivelul de reputație al candidaților în baza propriului punctaj. **Regulamentul nu prevede un mecanism de consultare sau verificare a datelor depuse de candidați**, decât prin intermediul sesizărilor pentru care a fost alocat un termen de 5 zile (para. 10 din Regulament). Examinarea sesizărilor se face în ședință închisă și rezultatele examinării sesizărilor nu se fac publice (para. 11 din Regulament).

Aceste instrumente sunt insuficiente pentru a putea evalua în detaliu reputația ireproșabilă și integritatea candidaților. Mai mult, în baza modificărilor operate de Legea nr. 947/1996 nu s-au stabilit cerințe de verificare a integrității și de lipsă de conflict de interese, inclusiv interdicția calității de membru de partid sau implicarea în activitate cu caracter politic. Prevederile articolului 8 din Legea nr. 544/1995 privind statutul judecătorului se aplică față de membrii deja existenți ai CSM din rândul profesorilor de drept titulari, și nu apriori, după cum ar fi cazul.

3. Accesul la alte informații ce țin de candidați

Comisia Juridică, numiri și imunități nu accesează alte date decât cele de care dispune în baza dosarelor recepționate (para. 7 din Regulament) și informațiile recepționate de la orice persoană interesată cu privire la candidați (para. 10 din Regulament). Informații sensibile care țin de integritatea, reputația ireproșabilă și lipsa conflictelor de interese **nu sunt verificate în baza unor careva date adiționale**.

4. Implicarea altor actori în procesul de selecție

Legea nr. 947/1996 oferă un mandat larg Comisiei Juridice, numiri și imunități să organizeze concursul de selecție a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari. În schimb, Comisia s-a limitat la includerea în procesul de selecție a reprezentanților societății civile și a specialiștilor, pe care Comisia **doar îi consultă** cu privire la fiecare candidat.

III. Concluzii

1. Modificările operate la Legea nr. 947/1996 prin Legea nr. 193/2019 au avut loc fără a fi consultată inițial opinia Comisiei de la Veneția, cu stabilirea unui mandat larg de selecție a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari de către Comisia Juridică, numiri și imunități. Acestea nu au prevăzut un mecanism apolitic de selecție și/sau stabilirea unei majorități calificate (2/3 din numărul de voturi în Parlament) pentru a asigura un consens politic larg față de 1/3 din membrii CSM.
2. Numirea membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari de către Parlament nu prevede un mecanism riguros de verificare a integrității, reputației ireproșabile, lipsei conflictelor de interese, limitându-se la informațiile recepționate de la candidați și opiniile din partea cetățenilor și a societății civile, fiind stabilit un termen de doar 5 zile pentru a formula opinia. Prezentarea opiniilor nu asigură și o continuitate a acesteia, întrucât ele sunt examinate în ședință închisă de către Comisie.

IV. Recomandări:

1. **Suspendarea procesului actual de selecție și numire a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari organizat de Comisia juridică, numiri și imunități a Parlamentului.** Reluarea procesului actual de selecție al membrilor CSM din rândul profesorilor titulari de drept ar putea să compromită scopurile care au stat la baza aprobării modificărilor la Legea nr. 947/1996 și anume selecția și promovarea unor membri integri și în bază de merit în calitate de membri din cadrul CSM.
2. **Modificarea Legii nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, care să asigure implementarea recomandărilor Comisiei de la Veneția privind numirea apolitică și în baza unui consens larg a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari.** **Modificările legislative ar urma să includă următoarele:**
  - a. **Formarea unei comisii apolitice de selecție, compusă din reprezentanți ai societății civile, propuși de Platforma Națională a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic (5 membri) și alți 4 membri, câte unul din partea Autorității Naționale de Integritate, Uniunii Avocaților din Republica Moldova, Ombudsmanului și Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurării Egalității.** Împuternicirea unei comisii apolitice se înscrie în cadrul de recomandări oferit de Comisia de la Veneția în opinia sa nr. 976/2019, în speță prevederile para. 27, și asigură un proces neinfluențat de selecție a membrilor CSM din rândul profesorilor de drept titulari.
  - b. **Garantarea accesului la informații ce țin de averea, interesele, activitatea profesională a candidaților pentru funcția de membru al CSM din partea profesorilor de drept titulari.** Accesul la informații cu privire la averea, interesele și respectarea regimului fiscal al candidaților sunt esențiale pentru a putea determina dacă aceștia întrunesc una din

condițiile esențiale de fond ale concursului – asigurarea integrității și reputației ireproșabile a candidatului.

- c. **Împuternicirea Comisiei cu competența de a aproba propriul Regulament de selecție și înaintarea candidaților pentru numire de către Parlament.** Autonomia procesuală a Comisiei va asigura că nu se vor stabili cerințe restrictive procesului de selecție, care la rândul lor vor limita din eficiența Comisiei.
- d. **Regulamentul Comisiei ar urma să includă o procedură clară de evaluare a candidaților, cu stabilirea inițială a condițiilor de calificare, printre care și cerința de integritate. Nerespectarea cerinței de integritate urmează a fi considerată drept un criteriu de descalificare pentru următoarele etape ale procesului de selecție.** Elemente definatorii precum etapele evaluării și condițiile minime ce necesită a fi respectate, precum integritatea și reputația ireproșabilă sunt totuși necesare pentru a oferi claritate pentru mandatul Comisiei.
- e. **Împuternicirea Comisiei de selecție cu funcția de selectare a cel puțin 6 candidați pentru funcția de membru al CSM din rândul profesorilor de drept titulari care ulterior să fie transmisă Comisiei Juridice, numiri și imunități a Parlamentului pentru a aproba lista finală a candidaților.** Mecanismul de preselecție propus oferă posibilitate Parlamentului să aleagă din lista de persoane considerate de Comisia de selecție drept integre, cu reputație ireproșabilă și competente.
- f. **Comisia Juridică, numiri și imunități a Parlamentului va urma să înainteze candidații pentru aprobare, în baza unui proces de selecție a candidaților din lista de 6 persoane propusă de Comisia de selecție.**
- g. **Aprobarea fiecărui candidat înaintat de Comisia Juridică, numiri și imunități de către Parlament prin votul majorității deputaților aleși.**

Opinia este elaborată de:

Iulian Rusu, Director-Executiv Adjunct, IPRE. Email: iulian.rusu@ipre.md

Vladislav Gribincea, Președinte, CRJM. Email: vladislav.gribincea@crjm.org

Despre Organizații:

Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. CRJM este un centru analitic (eng.: think-tank) independent și apolitic cu o experiență bogată în: analiza activității și reformarea sistemului justiției; raportare cu privire la drepturile omului; reprezentare strategică la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO); domeniul asigurării egalității și nediscriminării; promovarea reformelor pentru un mediu favorabil pentru organizațiile societății civile.

Misiunea CRJM este promovarea justiției independente, eficientă și responsabilă, respectarea drepturilor omului, un mediu prielnic pentru societatea civilă și democrație. În aceste domenii identificăm problemele cu impact sistemic, le aducem pe agenda publică, propunem soluții, reacționăm la abuzuri și mobilizăm parteneri pentru schimbări în bine.

Date de contact:

Adresa: MD-2001, str. A. Șciusev nr. 33
mun. Chișinău, Republica Moldova

Tel.: +373 22 843 601

E-mail: E-mail: contact@crjm.org

Web: www.crjm.org

Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) a fost înființat în martie 2015 în calitate de centru de analiză și cercetare (eng.: think-tank) independent, non-profit și apolitic. Este creat de o echipă de experți naționali și internaționali, foști oficiali guvernamentali și diplomați de carieră.

IPRE este membru al Platformei Naționale a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic (www.eap-csf.eu), co-inițiator al Forumului Parteneriatului Estic al Centrelor de Cercetare (EaP Think-Tank Forum) lansat în anul 2017 la Chișinău.

Misiunea IPRE este de a accelera integrarea europeană a Republicii Moldova prin promovarea reformelor sistemice, sporirea democrației participative și consolidarea rolului cetățenilor în procesele decizionale la nivel național și local.

Adresa: str. București 90, of. 20
mun. Chișinău, MD-2001
Republica Moldova

Tel.: + 373 22 788 989

E-mail: info@ipre.md

Web: www.ipre.md